

Fények varázsa

A fények, a világítás varázsában éljük mindennapjainkat. Bármennyire is hihetetlen vagy meglepő e kijelentés, de ha egy kis időt szentelünk napi tevékenységünk és cselekvéseink számbavételére, nem találunk olyan pillanatot, amelyben nem lenne szükségünk világításra, annak akár a természetes, akár a mesterséges formájára. Tulajdonképpen még akkor is a fényvel foglalatoskodunk, amikor a nyári napsütésben elsötétítünk szobánkban, vagy árnyékba menekülünk.

A fény, élettani és biológiai szerepén kívül nagyon fontos életterünk valamint környezetünk megjelenítésében is. Akkor, amikor az információk 80-85%-át szemünkkel érzékeljük, nem vitatott a világítás szerepe az információáramlásban. Ennek ellenére gyakran előfordul, hogy a lakások, intézmények berendezése során a világítást nem a fontosságának megfelelő hangsúllyal kezelik. Pedig a fények-árnyékok játékaival, a megfelelő kontrasztossággal, egyenletességgel, színhőmérséklet és színvisszaadás biztosításával széppé varázsolhatjuk környezetünket.

Mert mit ér egy gyönyörűen berendezett szoba, ha az szürkület után már nem nyújtja ugyanazt a látványt számunkra, mint napközben? Ma már mi sem természetesebb számunkra, mint az, hogy mihelyt esteledik, egy gombnyomásra, egy kapcsoló átbillentésére újból megvilágosodik környezetünk, ugyanúgy látunk – legalábbis az az érzetünk – mint nappal, természetes fénynél. Ez magától értetődő, de ugyanakkor szükségszerű igényünk is, mivel a napszakokat a mesterséges világtással hosszabbítjuk meg.

Ha már naponta kivilágítjuk környezetünket, lakásunkat, miért ne tennénk

ezt lehetőleg jól? Igaz a fényhez való viszonyt szubjektív érzelmek is befolyásolják, ezért csak a fénytechnika szempontjából ítélve lehet azt mondani egy berendezésre, hogy nem megfelelő. De a mérlegeléskor érdemes figyelembe venni a környezetet, a fényviszonyokat és az alkalmazott világítás funkcióját is. Mert ugyan igaz, hogy a gyertya fénye világítástechnikailag nem tartozik a korszerű fényforrások közé, ám egy meghitt, ünnepélyes családi vacsoránál azt a hangulatot, amelyet környezetébe varázsol, a legmodernebb fényforrás sem képes pótolni. Ezek szerint a világítás, mint technika, pszichikai hatással – komfortérzet, jó vagy rossz közérzet stb. – kerül szembe. Ennek megfelelően bizonyos alapelvek és tapasztalatok léteznek ezen a szakterületen is, amelyekre érdemes odafigyelni, mert fényekkel hangulatot, látványt, biztonságot, ingereket és információáramlást varázsolhatunk.

A világítási kultúrát mindig is a szem érzékenysége és alkalmazkodó képessége, az esztétikai érzék, a műszaki fejlettség és az anyagi- gazdasági lehetőségek befolyásolták. A szem évezredek óta alkalmazkodott a nappal és éjszaka

váltakozásához, az ezzel járó megvilágítás- és színváltozásokhoz. A világításnak elsődleges funkciója, hogy láttassa, láthatóvá tegye környezetünket, adott esetben hangulatot teremtsen, és kielégtse vizuális komfortérzetünket. Mindig is az igények és a technika fejlettsége voltak azok a tényezők, amelyek előre vitték a fénykeltés módjainak és a világítás-technika eszköztárának fejlődését.

Eljutottunk egy szintre, de ez még nem jelenti a fénytechnika lehetőségeinek lezárulását. Egy folyamatos fejlődésnek vagyunk tanúi, úgy a fényforrások, mint a lámpatestek területén. A jó látás és a láttatás biztosítása céljából kifejlesztett termékek sokaságát vonultatják fel számunkra a gyártó cégek. Megállapítható, hogy lámpatestekből és fényforrásokból bőséges a választék ahhoz, hogy minőségi világitást teremtsünk környezetünkben. Csak a jót, és a korszerűt kell helyesen kiválasztani az anyagi lehetőségekhez mérten.

Természetesen nem elhanyagolható a világítótestek esztétikai megjelenése, hisz alkotó részét képezik a térnek és a berendezésnek, ezért összhangban kell lennie ezzel, ám ennek ellenére nem szabad szem elől téveszteni fénykeltési, megvilágítási funkcióját sem. A tevékenységhez, az ott tartózkodáshoz jól méretezett megvilágítás, az élet során néhány dioptriát megspórol szemünk romlásában. Fontos, hogy úgy kialakításában, színezetében, mint esztétikai megjelenésében, funkcionálisan

(és nem utolsó sorban fénytechnikailag) az alkalmazott lámpatestek szervesen illeszkedjenek a környezethez.

Rossz példaként képzeljük el egy faragott stílusbútorral, a falakon olajfestmé-

nyekkel és kézi perzsákkal berendezett nappalit, bura nélküli, fénycsöves lámpatestekkel megvilágítva, vagy egy panelben szokásos méretű szűk konyhát, tizenhat ágú csillárral a mennyezeten. Gondolom, érzékelhető, hogy az említett (amúgy csodálatosan szép kidolgozású) csillár a konyhába nem illik. Ugyanúgy, fényhasznosítás szempontjából bármennyire jobb a fénycső az izónál, a stílusbútoros nappaliba mégsem alkalmazható.

A világítótest kiválasztásában is megvalósul az, ami már említésre került: a technika és a pszichikai hatások találkozása. Esztétikai érzékünk azt sugallja, hogy a kiválasztott lámpatest jól illeszkedjen környezetébe, de amikor már működik, olykor hiába gyönyörködünk formájában, ha komfortérzetünk valamilyen mást kívánna, s ráadásul még a kellő világítási szintet sem biztosítja ott, ahová felszerelik. Ha a fényforrás kápráztat, mert kilóg a burából, vagy eleve olyan az elhelyezése, hogy közvetlenül látóterünkbe kerül, akkor fényétől az összes tárgy egyszerre megváltozik környezetünkben, és minden idegesítően hat ránk.

Az utóbbi évtizedben egy olyan jelentős minőségi ugrás következett be a világítástechnika szakterületén, hogy a rendelkezésünkre álló fényforrások és lámpatestek széles választéka fényeivel csodálatossá varázsolják életterületet. A varázslat természetesen csak kellő termék-, alkalmazástechnika- és szakismeret birtokában valósul meg.

Nagy János

a MEE Világítástechnikai
Társaság elnöke

